EXPRESII SEMANTICE ALE PERFECTULUI SIMPLU ÎN PSALTIREA *BIBLIEI DE LA BUCUREŞTI*

LILIA ȚÂMBALĂ
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere,
Departamentul „Limba română, lingvistică generală şi limbi clasice”

Unul din cele mai importante monumente scrise ale limbii române vechi este *Biblia de la Bucureşti* din 1688. Aceasta este prima Biblie completă în limba română (*Vechiul Testament, Noul Testament* şi *Apocrifa*), tradusă pe vremea lui Şerban Cantacuzino. Traducerea propriu-zisă începe prin anul 1682, având ca surse *Septuaginta* (Veneția, 1687); *Biblia Sacră polyglotta* (Londra, 1653–1656); *Vechiul Testament* (Nicolae Milescu – Spătaru, Dosoftei, 1662–1668); *Noul Testament* (Alba-Iulia, Simion Ştefan, 1648). Printre traducători îi putem menționa pe Germano Nisis şi fraţii Radu Greceanu şi Şerban Greceanu, iar tipărirea Bibliei a fost efectuată de către un oarecare Mitrofan, care, la 10 noiembrie 1688, la Bucureşti, încheie această muncă. Timp de 107 ani, în spațiul românesc circula doar această versiune a Bibliei, iar la 1795 apare *Biblia de la Blaj*, tălmăcită de către Samuil Micu. Abia în 1988, peste 300 de ani, *Biblia de la Bucureşti* este reeditată cu binecuvântarea Înalt Prea Fericitului Patriarh Teoctist al României.

În studiul de față ne-am propus să ne referim doar la o parte a acestei lucrări titanice – *Psaltirea*, care, în versiunea din 1688, conține 150 de psalmi, atribuiți regelui iudeu David. În cultul creştin ortodox psalmii constituie o parte integrantă a serviciului divin liturgic şi reprezintă cântări religioase, prin care este lăudat Dumnezeu. E necesar să subliniem că în secolul al XVII-lea, când apare *Biblia de la Bucureşti*, majoritatea românilor, mai ales, țăranii, erau analfabeți, ceea ce nu le permitea să citească integral Sfânta Scriptură. Fragmente din această lucrare, auzite în timpul liturghiilor, circulau, în formă orală, cu modificări de conținut şi de formă. De cele mai multe ori era vorba de *Tatăl Nostru*, *Crezul* şi *Psalmii* lui David. Astfel, putem să presupunem că limbajul acestei Biblii a influențat limba vorbită la acea vreme, dar şi faptul că Biblia era scrisă în limba utilizată de majoritatea vorbitorilor, deoarece traducătorii sus-numiți erau şi ei oameni din popor. Cu alte cuvinte, avem toată certitudinea să credem că, citind *Biblia de la Bucureşti*, ne transpunem în perioada medievală, limbajul Bibliei fiind identic cu cel al vorbitorului simplu. Analizând acest limbaj, ne-am axat în mod special pe complexitatea verbului şi anume, pe utilizarea perfectului simplu, pe care îl considerăm ca fiind un timp verbal deosebit de interesant din punct de vedere gramatical şi stilistic.

În *Psaltirea Bibliei de la Bucureşti* perfectul simplu este utilizat frecvent – în 1029 de cazuri. În acest text perfectul simplu are diverse valori semantico-gramaticale, care conferă farmec şi coloratură deosebită întregului limbaj.

De cele mai multe ori perfectul simplu este utilizat pentru a reda o narațiune:

BDD-V1133 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:48 UTC)

(a) *Dumnezău den ceriu **plecă** spre fiii oamenilor, ca să vază de iaste pricepătoriu, sau cercetând pre Dumnezău. Toți s-au abătut, împreună **să netrebniciră**...* (BB, psalmul 52: 398).

(b) ***Înstreinară-se** păcătoşii, den zgău, rătăcitu-s-au den pântece, grăit-au minciuni.* (BB, psalmul 57: 399).

(c) *Carii au ascuțit ca sabia limbile lor, **întinseră** arcu lor, lucru amar, ca să săgeate de tot întru ceale ascunse pre cel curat*. (BB, psalmul 63: 401).

În primul exemplu, verbul *plecă*, datorită construcției adverbiale *den ceriu*, capătă cu totul alt sens decât cel propriu-zis, şi anume *plecă fața, privi, atenționă* ş.a. Al doilea verb, *să netrebniciră,* vine să definitiveze ideea de perfectivitate a mesajului, alături de perfectul compus *s-au abătut*. Ambele verbe la perfectul simplu sunt folosite fără referire la momentul vorbirii, ca, de altfel, şi în al doilea exemplu,verbul *înstrăinară-se*, care are aceeaşi valoare, pe lângă cea de generalizare, de sintetizare a câtorva acțiuni: *rătăcitu-s-au* şi *grăit-au*, la perfectul compus. În al treilea exemplu, expresia *întinseră arcul lor* capătă o valoare de alegorie simbolică în contextul dat, iar perfectul simplu *întinseră* aici are conotație atemporală.

De foarte multe ori, perfectul simplu apare alături de perfectul compus, creând împreună o nouă valoare de temporalitate:

(a) ***Băgaşi**-ne pre noi în lanțu, pus-ai necazuri pre umărul nostru, încălecat-ai oameni preste capetele noastre. **Trecum** prin foc şi apă, şi ne-ai scos pre noi la răpaos.* (BB, psalmul 65: 401).

(b) *Căci pentru Tine am suferit ocară, acoperit-au ruşinea obrazul mieu. Înstreinat **fuiu** fraților miei şi strein fiilor maicii meale*. (BB, psalmul 68: 403).

(c) *Înmulțit-ai asupra mea mărirea Ta şi, întorcându-Te, m-ai mângâiat şi den fără-fundurile pământului iarăşi mă **scoseşi**.* (BB, psalmul 70: 403).

Atât perfectul simplu, cât şi perfectul compus exprimă ideea de acțiune terminată, însă au diferite nuanțe de sens, raportate la momentul vorbirii.

> „Perfectul compus redă un proces, care se desfăşoară într-un interval situat înaintea actului enunțării" (GALR: 416).

Cu alte cuvinte, verbul la perfectul compus redă o acțiune încheiată la momentul vorbirii. Pe când:

> „un verb cu formă de perfect simplu fixează procesul specificat înaintea momentului enunțării. Aşadar, perfectul simplu este un timp absolut... poate asigura referința temporală a unui enunț" (GALR: 422).

Există cazuri când perfectul simplu este utilizat cu valoare de perfect compus, de exemplu:

(a) *Şi **fuiu bătut** toată ziua şi mustrarea mea-diminețele*. (BB, psalmul 72: 404).

BDD-V1133 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:48 UTC)

(b) *Şi **plecă** den cesta în cesta, însă drojdiile lui nu s-au deşărtat*... (BB, psalmul 74: 405).

Alteori, perfectul compus este utilizat cu valoare de perfect simplu, cum ar fi:

(a) *Tu **săvârşiş** lumina şi soarele. Tu **ai făcut** toate hotarăle pământului: vară şi primăvară. Tu **ai zidit** pre cale*. (BB, psalmul 73: 405).
(b) ***Să topi** pământul şi toţi ceia ce lăcuiesc întru dânsul. Eu **am întărit** stâlpii lui*. (BB, psalmul 74: 405).

În aceste exemple e vorba de acţiuni săvârşite de Dumnezeu, cu referire la facerea lumii. Este evident faptul că în astfel de situaţii nu poate fi vorba de vreun raport cu momentul enunţării.

Pe alocuri, utilizarea frecventă a perfectului simplu creează imaginea unei descrieri, a unei succesiuni de evenimente:

(a) ***Văzură**-Te apele, Doamne, **văzură**-Te apele şi **să spământară**, **turburară-se** beznele... **Străluciră** fulgerele Tale lumii; **clătină-se** şi **să îngrozi** pământul*... (BB, psalmul 76: 406).
(b) ***Rupse** marea şi **trecu** pre ei, **opri** apele ca un foale... **Rupse** piatra în pustiiu şi-i **adună** pre ei, ca într-o beznă multă. Şi **scoase** apă den piatră şi **pogorî**ca râurile apele*. (BB, psalmul 77: 406).

Uneori perfectul simplu, timp al trecutului, este folosit în loc de timpul viitor, de exemplu:

*Dumnezău **stătu** în adunare de dumnezăi şi în mijloc dumnezăi va osebi* (BB, psalmul 81: 408).

Acest exemplu ne prezintă un tablou neobişnuit atât din punct de vedere gramatical, cât şi semantic.

În alte cazuri, perfectul simplu este întâlnit cu valoare de imperfect, care redă o acţiune neterminată, continuă:

*Jefuia pre el toţi ceia ce călătoriia în cale... **Înalţaş** direapta celor ce năcăjesc pre dânşii, **veseliş** pre toţi vrăjmaşii lui... şi **nu sprejeniş** lui în războiu, **stricaş** den curăţenia lui*... (BB, psalmul 88: 411).

O imagine de atemporalitate, de veşnicie poate fi creată datorită vecinătăţii perfectului simplu şi a timpului viitor în acelaşi context, de exemplu:

(a) *Gata e scaunul Tău, de atuncea den veac eşti Tu... Pentru că-Ş **întări** lumea, carea nu se va clăti*. (BB, psalmul 92: 412).
(b) „***Smeriră** cu obezi picioarele lui, în hier **petrecu** sufletul lui până va veni cuvântul Lui*. (BB, psalmul 93: 412).

Perfectul simplu este utilizat şi în cazul unor invocaţii retorice, cu expresie de solemnitate, cum ar fi:

BDD-V1133 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:48 UTC)

(a) *Ca întru amărăciune, ca ziua ispitirii în pustiie, unde m-au ispitit pre Mine părinții voștri,* ***ispitiră****-Mă şi* ***văzură*** *faptele Meale*. (BB, psalmul 4: 412).

(b) *Mânele Tale,* ***făcură****-mă şi mă* ***zidiră****; înțelepțeaşte-mă şi voi învăța poruncele Tale*. (BB, psalmul 118: 421).

În unele cazuri verbul la timpul prezent indicativ este utilizat cu valoare de perfect simplu, ceea ce se observă lesne din context:

Doamne, ***ispitişi****-mă şi mă* ***cunoscuşi****. Tu* ***cunoscuşi*** *şedearea mea şi scularea mea. Tu* ***pricepi*** *gândurile meale de departe*. (BB, psalmul 138: 425).

În textul întregii Psaltiri perfectul simplu participă la formarea unor diverse figuri de stil, care creează frumusețe şi plasticitate limbajului, de exemplu:

(a) ***Bătut fuiu*** *ca iarba şi se usucă inema mea... De glasul suspinului mieu să lipi osul mieu de carnea mea... Că cenuşă ca pâinea* **mâncaiu** *şi băutura mea cu plânsoare amestecam...Zilele meale ca umbra* ***să plecară*** *şi eu ca iarba mă* ***uscaiu***... (BB, psalmul 101: 414).

(b) ***Încunjiurară****-mă ca albinele fagurul, şi* ***se aţâţară*** *ca focul în spini*... (BB, psalmul 117: 419).

Flexibilitatea semantică pe care o manifestă perfectul simplu în *Biblia de la Bucureşti* demonstrează încă o dată că acest timp verbal este unul complex, absolut şi unic, ca formă şi ca sens, având o multitudine de posibilități de expresie contextuală.

SURSE

BB – www.sfintascriptură.com., Biblia de la Bucureşti, 1688, p. 382–428.

BIBLIOGRAFIE

Brâncuş, Grigore, 1976, *Limba română contemporană. Morfologia verbului*, Bucureşti, Tipografia Universității din Bucureşti.

Densusianu, Ovid, 1961, *Istoria limbii române* (II), Bucureşti, Editura Ştiințifică.

GALR, 2005 – Academia Română, *Gramatica limbii române* (I), coord. Valeria Guțu Romalo, Bucureşti, Editura Academiei Române.

ILR, 1969 – Academia Română, *Istoria limbii române* (II), Bucureşti, Editura Academiei.

THE SEMANTIC VALUES OF THE SIMPLE PAST IN THE BUCHAREST BIBLE

(*Abstract*)

One of the most important written monuments of old Romanian is the Bucharest Bible of 1688. It was the first complete translation of the Bible into Romanian (Old Testament; New Testament and Apocrypha), ordered and patronized by Șerban Cantacuzino.

In the present study, we refer only to a part of this momentous work – the *Book of Psalms*, which, in the 1688 version, contains 150 psalms, attributed to King David.

In the analysis of the language used in the psalms, we have focused mainly on the verb complexity, namely, on the usage of the simple past, which displays a series of various grammatical and semantic values conferring special charm to the entire text.

BDD-V1133 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:48 UTC)